Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. Cpjn 203/2010, ECLI:CZ:NS:2011:CPJN.203.2010.1

Číslo: 50/2011

Právní věta:

I. Výše odškodnění za ztížení společenského uplatnění určená na základě celkového bodového ohodnocení stanoveného lékařem představuje již sama o sobě náhradu za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti.

II. Předpokladem přiměřeného zvýšení odškodnění stanoveného na základě bodového ohodnocení v lékařském posudku ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky je existence takových výjimečných skutečností, které umožňují závěr, že, zejména vzhledem k uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, kupříkladu při uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, i s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví i na jeho předpokládané uplatnění v životě, nelze omezení poškozeného vyjádřit jen základním odškodněním za ztížení společenského uplatnění.

III. Možnost přiměřeného zvýšení odškodnění ztížení společenského uplatnění soudem podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. není podmíněna tím, zda lékař ve svém posudku dospěl k závěru, že poškození zdraví postiženého vedlo ke zvlášť těžkým následkům ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.01.2011

Spisová značka: Cpjn 203/2010

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Náhrada škody, Ztížení společenského uplatnění

Předpisy: § 7 odst. 3 předpisu č. 440/2001Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Cpjn 203/2010

S t a n o v i s k o
občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12. 1. 2011 k výkladu stanovení výše odškodnění za ztížení společenského uplatnění

Projednávání a rozhodování sporů o náhradu škody na zdraví tvoří významnou součást rozhodování soudů v občanském soudním řízení a soudní rozhodnutí v těchto sporech mají zásadní význam pro reparaci nebo zmírnění následků poškození zdraví postižených. Rozhodování o náhradě za ztížení společenského uplatnění jako jednoho z dílčích nároků práva na náhradu škody reflektuje formou náhrady imateriální újmy trvalá, často neodčinitelná poškození zdraví, a má tak v řadě případů zásadní význam pro poměry provázející postiženého po zbytek života.
Nejvyšší soud České republiky, který je povolán v zájmu zajištění jednotného rozhodování soudů sledovat a vyhodnocovat pravomocná rozhodnutí soudů [§ 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů], zjistil, že soudy nepostupují jednotně při výkladu ustanovení vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dále též jen „vyhlášky"), a že nejednotnost lze vysledovat i ve výkladu některých dílčích otázek v judikatorní praxi senátů Nejvyššího soudu. Po vyhodnocení těchto rozhodnutí a na jejich základě zaujalo občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu České republiky na návrh předsedy kolegia podle ustanovení § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb. ve znění pozdějších předpisů následující

s t a n o v i s k o :

I.
Výše odškodnění za ztížení společenského uplatnění určená na základě celkového bodového ohodnocení stanoveného lékařem představuje již sama o sobě náhradu za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti.

Náhrada za ztížení společenského uplatnění je jedním z dílčích nároků práva na náhradu škody příslušejících poškozenému, který utrpěl újmu na zdraví, vůči odpovědnému subjektu, jehož právním podkladem co do základu je pro oblast občanskoprávních vztahů ustanovení § 444 odst. 1 ObčZ, pro oblast pracovněprávních vztahů potom ustanovení § 372 odst. 1 ZPr. Způsob a postup při stanovení výše odškodnění je upraven na základě zmocňovacích ustanovení § 444 odst. 2 ObčZ a § 372 odst. 2 ZPr vyhláškou č. 440/2001 Sb.

Náhrada za ztížení společenského uplatnění je svojí povahou náhrada imateriální újmy, jejíž výše se stanoví na základě bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku (§ 3 odst. 2 vyhlášky). Představuje jednorázové odškodnění za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti; zejména se jedná o nepříznivé důsledky pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví. Výčet uvedených hledisek, k nimž se podle § 3 odst. 1 věty první vyhlášky při určení odškodnění ztížení společenského uplatnění přihlíží, je jen demonstrativní (arg. „zejména"), a proto není vyloučeno přihlédnout i k jiným hlediskům, než která jsou příkladmo uváděna, aby odškodnění za ztížení společenského uplatnění – jak tento požadavek nastoluje kogentní ustanovení § 3 odst. 1 věta druhá vyhlášky – bylo přiměřené povaze následků poškození zdraví a jejich předpokládanému vývoji.

Přiměřenost při určování bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění v lékařském posudku, je umožněna v první řadě způsobem, kterým lékař hodnotí závažnost škody na zdraví, její předpokládaný vývoj a průběh léčení (§ 5 odst. 1 vyhlášky) podle sazeb bodového ohodnocení

stanoveného v přílohách č. 2 a 4. Lékař je oprávněn (a povinen) nejen podřadit zjištěné postižení pod příslušnou položku uvedených příloh, nýbrž také posoudit, jaký počet bodů náleží postiženému v rámci stanoveného rozpětí (srov. kupř. položku 014 přílohy č. 2 umožňující rozpětí 500 až 3000 bodů). V některých případech je povinen současně posuzovat intenzitu zdravotního poškození, zda jde o postižení lehkého, středně těžkého, či těžkého stupně, a poté ještě rozhodnout o počtu bodů v rámci stanoveného rozpětí (srov. kupř. položky 0650, 0651 a 0652 přílohy č. 2). Zdravotní stav poškozeného po úrazu, nemoci z povolání nebo jiném poškození zdraví je třeba chápat jako jeden celek, který je třeba hodnotit komplexně, a nikoli zvlášť pro jednotlivé obory, na které se lékařská věda formálně dělí (srov. rozsudek ve věci vedené Nejvyšším soudem pod sp. zn. 21 Cdo 149/2009).

Půjde-li o zvlášť těžké následky škody na zdraví, tedy takové následky, které poškozeného podstatně omezují nebo významně mění uplatnění v životě anebo znemožňují další uplatnění v životě, a to s ohledem na věk poškozeného, i jeho předpokládané uplatnění v životě, je dán lékaři prostor k úvaze, aby zvýšil bodové ohodnocení stanovené v přílohách č. 2 a 4 až o 50 % celkové částky bodového ohodnocení [§ 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky].

Uvedený postup určování bodového ohodnocení umožňuje v odůvodněných případech již lékaři přihlédnout k individuálním okolnostem posuzované věci, přičemž – jak například dovodil Městský soud v Praze ve věci vedené pod sp. zn. 21 Co 446/2006 – náhrada za ztížení společenského uplatnění určená uvedeným způsobem na základě počtu bodů stanoveného lékařem představuje „základní“ jednorázové odškodnění za nepříznivé důsledky poškození zdraví pro životní úkony poškozeného. Nelze tedy sdílet názor zaujatý kupř. ve věci sp. zn. 11 Co 501/2007 Městského soudu v Praze a rovněž ve věci vedené Nejvyšším soudem pod sp. zn. 25 Cdo 1279/2005, který při zvyšování odškodnění považoval za základní výměru bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění sazby stanovené pouze podle ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky. Lze poznamenat, že je i z hlediska výsledné výše odškodnění významné, zda soud bere za základ pro další zvýšení odškodnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky úplné bodové hodnocení stanovené lékařem včetně případného zvýšení podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, nebo jen nižší hodnocení podle § 3 odst. 1 vyhlášky. Ostatně následně v rozsudku ze dne 25. 11. 2009 sp. zn. 25 Cdo 2370/2007 Nejvyšší soud vyslovil, že v případě, že z důvodů podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky lékař v posudku zvýší počet bodů (nejvýše o 50% celkové výše bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění), je toto zvýšení součástí bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku, které je základem pro stanovení výše odškodnění ve smyslu § 7 odst. 1 vyhlášky, a že takto stanovenou výši odškodnění pak soud může postupem podle § 7 odst. 3 vyhlášky v odůvodněných případech zvýšit.

Je třeba v této souvislosti zdůraznit, že zvýšení bodového ohodnocení škody na zdraví podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky umožňující lékaři zvýšení nad sazby bodového ohodnocení stanovené v přílohách č. 2 a 4, je svou povahou srovnatelné s možností překročit stanovený počet bodů nebo překročit horní hranici bodového rozmezí podle § 5 odst. 3 dříve platné vyhlášky č. 32/1965 Sb., a nelze je zaměňovat s dřívější možností zvýšit „částku odpovídající základnímu počtu bodů zjištěnému lékařem“ podle ustanovení § 6 odst. 2 tehdy platné vyhlášky č. 32/1965 Sb., neboť shoda v číselném označení dotčených ustanovení obou právních předpisů je jen náhodná a nemá věcný podklad.

II.

Předpokladem přiměřeného zvýšení odškodnění stanoveného na základě bodového ohodnocení v lékařském posudku ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky je existence takových výjimečných skutečností, které umožňují závěr, že zejména vzhledem k uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, kupříkladu při uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, i s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví i na jeho

předpokládané uplatnění v životě, nelze omezení poškozeného vyjádřit jen základním odškodněním za ztížení společenského uplatnění.

Jednotící zásadou při určování výše náhrady za ztížení společenského uplatnění je, aby se poškozenému dostalo odškodnění, které je ve všech souvislostech přiměřené. Na tomto obecném požadavku, výslovně vyjádřeném v zákonném ustanovení § 388 zák. práce, je založena rovněž právní úprava obsažená ve vyhlášce, ukládá-li, že výsledná výše odškodnění musí být přiměřená povaze následků a jejich předpokládanému vývoji (srov. § 3 odst. 1 větu druhou vyhlášky). Ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, které ze systematického hlediska na bodové ohodnocení stanovené lékařem navazuje a které umožňuje ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele učinit korekci zvýšením základního odškodnění ztížení společenského uplatnění, opakovaně klade požadavek, aby přiznané zvýšení bylo přiměřené.

Úsudek soudu o přiměřenosti míry zvýšení odškodnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky vycházející jak z individuálních okolností posuzované věci, tak z obecné zkušenosti soudu včetně poznatků z jiných posuzovaných případů, musí dbát o to, aby přiznaná výše náhrady za ztížení společenského uplatnění byla založena na objektivních a rozumných důvodech a aby mezi touto přiznanou výší (peněžní částkou) a způsobenou škodou na zdraví existoval vztah přiměřenosti (srov. též nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29.9.2005, sp. zn. III. ÚS 350/03). Princip proporcionality (přiměřenosti) tedy nelze považovat za samostatný právní důvod vzniku nároku na zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění, který by byl odlišný od skutkové podstaty upravené v ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky (tak uvažoval například Krajský soud v Hradci Králové ve věci sp. zn. 21 Co 430/2008), neboť – nazíráno z hlediska obecné právní úpravy, do které tzv. princip proporcionality „prozařuje“ – jde o imanentní součást relativně neurčité dispozice právní normy umožňující soudu „přiměřeně“ zvýšit výši odškodnění, jsou-li splněny podmínky v hypotéze právní normy.

Úvaha soudu v tomto směru není tedy zcela volná, neboť právní předpis tím, že rámcově stanoví předpoklady pro vznik nároku na základní výměru odškodnění [srov. hlediska příkladmo uvedená v § 3 odst. 1 větě první a v § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky] a že stanoví předpoklady pro vznik nároku na jeho zvýšení (§ 7 odst. 3 vyhlášky), stanoví zároveň hlediska, ke kterým je třeba přihlížet a jimiž (jejich vzájemnou návazností a kombinací) je úvaha soudu o míře „přiměřenosti“ zvýšení v jednotlivých výjimečných případech hodných mimořádného zřetele usměrňována. Ve věci vedené u Nejvyššího soudu pod sp. zn. 25 Cdo 2370/2007, jejímž předmětem byla otázka zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění, byl formulován názor, že „vzhledem k tomu, že rozhodující je hledisko přiměřenosti, ztrácí na významu samotný způsob výpočtu výše náhrady, a tedy i otázka, zda výpočet odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky tzv. násobkem se odvíjí od základní výměry odškodnění, která je určena podle § 3 odst. 1 vyhlášky, nebo od již navýšeného bodového ohodnocení podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky“. Vedle toho, že uvedený názor svádí k bagatelizaci „pouhého“ základního ohodnocení jako hodnocení a priori nepřiměřeného, implicitně rovněž navozuje představu, že zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění bude (musí být) ve vztahu k základnímu hodnocení vždy řádově vyšší, takže se jím netřeba zabývat. Z hlediska rozsahu zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění však není bez významu, odvíjí-li se úvaha soudu od bodového ohodnocení ve výši podle § 3 odst. 1 vyhlášky, nebo od ohodnocení (pro poškozeného příznivějšího) podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky zvýšeného o 50%.

Ve věci vedené u Nejvyššího soudu pod sp. zn. 25 Cdo 1106/2008 byl východiskem při úvaze o okolnostech rozhodných pro posouzení přiměřenosti odškodnění rovněž výše uvedený názor o ztrátě významu základního bodového ohodnocení, a za podstatné byl z tohoto hlediska označen – mezi jinými – „požadavek srovnatelnosti s výší náhrad jiných nemateriálních újem přiznávaných soudy“. I když se není třeba uzavírat před zkušenostmi z jiných oblastí, v nichž dochází – vedle jiných způsobů náhrady – rovněž k náhradě nematerielní újmy v penězích, je třeba mít na zřeteli, že rámcová

hlediska pro zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění, tvořící součást skutkové podstaty relativně neurčité hypotézy právní normy § 7 odst. 3 vyhlášky, přece jen nejsou totožná s jinými oblastmi úpravy imateriální újmy, a že požadavek srovnatelnosti s vyšší, nebo naopak nižší úrovní náhrad v jiné oblasti, mezi tato rámcová hlediska nenáleží. Výše nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění se neodvíjí ani od výše majetku toho, kdo náhradu reálně vyplácí, např. pojišťovna. (srov. usnesení Nejvyššího soudu vedené pod sp. zn. 25 Cdo 1416/2008).

Mezi rámcová hlediska, k nimž soudy při úvaze o možnosti zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění přihlížejí, je zpravidla porovnání úrovně společenských, kulturních, sportovních či jiných aktivit poškozeného v době před vznikem škody s jeho možnostmi v době po zranění. Není to však hledisko jediné. Protože odškodnění za ztížení společenského uplatnění musí být rovněž přiměřené povaze následků a jejich budoucímu předpokládanému vývoji (srov. § 3 odst. 1, větu druhou, vyhlášky), lze u poškozeného, který utrpěl velmi závažný úraz v dětském věku, tedy v době, kdy se jeho osobnost ještě ani nestačila začít formovat, vycházet z toho, že následkem úrazu byla minimalizována předpokládaná budoucí kvalita jeho života. Nejvyšší soud v tomto směru kromě jiného dovodil (srov. sp. zn. 25 Cdo 4916/2007, popř. sp. zn. 25 Cdo 2596/2006), že právě rozsah ztráty životních příležitostí pro celý zbytek života je tak závažným následkem, s nímž je třeba spojovat výraznější zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění.

Je třeba připomenout, že Nejvyšší soud vychází z toho, že pravidla stanovená vyhláškou č. 440/2001 Sb. pro určování bodového ohodnocení pro stanovení výše odškodnění v jednotlivých případech a pro výši odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění nejsou v rozporu se zákonem, a proto nebyl důvod řešit tuto otázku ve stanovisku.

III.
Možnost přiměřeného zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění soudem podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. není podmíněna tím, zda lékař ve svém posudku dospěl k závěru, že poškození zdraví postiženého vedlo ke zvlášť těžkým následkům ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky.

Úvaha lékaře o možnosti aplikace ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky v procesu určování bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění je součástí širšího procesu určování „základního“ bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění podle ustanovení § 3, 5 a 6 vyhlášky. Lékař vycházeje z jemu známých skutečností o posuzovaném případu a ze svých odborných znalostí, zvýší (je povinen zvýšit) při splnění stanovených podmínek bodové ohodnocení až o 50%, dospěje-li k závěru, že bodové ohodnocení nelze vyjádřit jen podle sazeb bodového ohodnocení stanovených v přílohách vyhlášky. Tento závěr – jak rovněž z povahy věci vyplývá – se může týkat jen odborného lékařského hodnocení následků škody na zdraví z hlediska jejich intenzity, zda tedy škoda na zdraví vedla ke zvlášť těžkým následkům, které postiženého podstatně omezují nebo významně mění jeho uplatnění v životě. Nezabývá se však (a ani to není v praktických možnostech lékaře) zjišťováním a hodnocením širšího okruhu skutkových okolností z toho pohledu, zda se navíc jedná o jinak výjimečný případ hodný mimořádného zřetele, kdy možnosti poškozeného jsou velmi výrazně omezeny či zcela ztraceny ve srovnání s úrovní kvality jeho života v době před vznikem škody.

Nepřistoupí-li tedy lékař při určování bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění k jeho zvýšení podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, znamená to pouze, že následky škody na zdraví nehodnotil z hlediska jejich intenzity jako zvlášť těžké. Tato okolnost však sama o sobě neznamená, že je tím vyloučena možnost zvýšení odškodnění soudem podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, neboť i ty následky škody na zdraví, které nelze z pohledu lékaře hodnotit jako zvlášť těžké, mohou postiženého vyloučit z mimořádné sportovní, odborné či jiné činnosti, kterou předtím vykonával. Správně tedy Krajský soud v Hradci Králové ve věci vedené pod sp. zn. 21 Co 430/2008 poukazuje na skutečnost, že soud není vázán závěry lékařů o aplikaci ustanovení § 6 odst. 1 písm. c)

vyhlášky, neboť taková vázanost by ve svých důsledcích vedla k tomu, že „v případě negativního stanoviska lékařů“ by byl soud z rozhodování podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky vyloučen, i kdyby byla v občanském soudním řízení prokázána existence dalších skutečností, než ze kterých lékař vycházel, a které umožňují závěr, že omezení poškozeného nelze vyjádřit jen základním odškodněním za ztížení společenského uplatnění. Stejně tak platí v opačném případě, jestliže lékař ke zvýšení podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky přistoupí, že – jak z logiky věci vyplývá – tato skutečnost ještě automaticky neznamená, že musí skutečně jít o výjimečný případ ve smyslu § 7 odst. 3 vyhlášky.

Odlišné stanovisko JUDr. Roberta Waltra, k němuž se připojil JUDr. Pavel Simon:

Právní věta I vyjadřuje závěr ustáleně zastávaný oběma specializovanými senáty Nejvyššího soudu (srov. rozsudky 21 Cdo 2581/2009, 25 Cdo 2370/2007 aj.), a nejsem proto přesvědčen, že by její publikace byla z hlediska sjednocení judikatury potřebná. Se zřetelem ke genezi důvodů vedoucích k vypracování stanoviska mám za to, že nosnou myšlenkou části I. stanoviska mělo být určení základu pro zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., jež však nedoznalo výrazu v právní větě.

Stanovisko podrobuje přísné kritice názor, který považoval za základ bodové ohodnocení ztížení společenského uplatnění stanovené pouze podle § 3 odst. 1 vyhlášky, aniž by bylo vyloženo, v čem spočívá nesprávnost tohoto názoru, proč je opačný názor jediný možný, a zejména jaké důsledky to má mít pro právní praxi. Lze sice připustit, že jednotný způsob určování základu zvýšení násobkem je vhodným z hlediska jednotnosti soudního rozhodování o náhradě za ztížení společenského uplatnění v obdobných případech, tento účel však není dostatečným důvodem k tomu, aby jiný postup a na něm založená rozhodnutí byly označeny za nesprávné, pokud výsledné odškodnění splňuje požadavek přiměřenosti.

Nesouhlasím s blíže nezdůvodněným tvrzením, že „je i z hlediska výsledné výše odškodnění významné, zda soud bere za základ pro další zvýšení odškodnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky úplné bodové hodnocení stanovené lékařem včetně případného zvýšení podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, nebo jen nižší hodnocení podle § 3 odst. 1 vyhlášky“. Nejvyšší soud již dovodil, že rozhodující pro posouzení přiměřenosti odškodnění není matematický postup, jímž soud ke stanovení náhrady za ztížení společenského uplatnění dospěl, nýbrž reálná hodnota peněžní částky, jíž mají být kompenzovány imateriální požitky, o které poškozený v důsledku poškození zdraví přišel (srov. rozsudek ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. 25 Cdo 968/2008). Při určení přiměřené částky odškodnění je však skutečně lhostejné, jakým způsobem k jejímu vyčíslení soud dospěl, používání násobků je jen úzus bez opory v právním předpisu a jejich konkrétní kvantifikace je věcí úvahy soudu. Proto též nelze tvrdit, že stanoviskem zastávaný názor je pro poškozeného příznivější.

Například odpovídá-li bodovému ohodnocení dle § 3 odst. 1 vyhlášky částka 200.000 Kč a lékař zvýší ohodnocení o 50%, je jedno, zda se nejprve 4x zvýší částka 200.000 Kč na 800.000 Kč a k tomu se přičte zvýšení 100.000 Kč dle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, anebo se ohodnocení dle § 3 odst. 1 vyhlášky sečte se zvýšením podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky a výsledných 300.000 Kč se násobí 3x, neboť v obou případech činí konečná náhrada 900.000 Kč.

Právní věta II reflektuje do jisté míry vývoj judikatury, jímž bylo překonáno přehnaně restriktivní pojetí možnosti mimořádného zvyšování náhrady za ztížení společenského uplatnění, vyjádřené v rozsudku bývalého Nejvyššího soudu ČSR z 31. 10. 1988, sp. zn. 1 Cz 60/88, (uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 10/1992). Mimořádné zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění tedy již neomezuje pouze na případy vysoké a mimořádné úrovně předchozího uplatnění poškozeného ve společnosti, nýbrž přiznává je i v případech dalších, a to nejen v případech poškozených nezletilých dětí, kde by tato podmínka byla z povahy věci těžko

splnitelná – viz rozsudky sp. zn. 25 Cdo 2596/2006 nebo 25 Cdo 4916/2007, ale i v případech, kdy poškozený je pro následky úrazu téměř vyřazen ze života a jeho předpoklady k uplatnění ve společnosti jsou téměř ztraceny (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2006, sp. zn. 25 Cdo 2186/2004, s odkazem na nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/2003), přičemž těmto případům vyhrazuje větší rozsah zvýšení, takže dokonce připouští mimořádné zvýšení náhrady i v případech méně závažných, byť jen v menším rozsahu (srov. rozsudky ze dne 10. 8. 2006, sp. zn. 21 Cdo 2510/2005, ze dne 26. 11. 2009, sp. zn. 25 Cdo 968/2008, a ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1925/2008, nebo usnesení ze dne 17. 2. 2009, sp. zn. 25 Cdo 4438/2008). V nejnovější judikatuře je pak kladen důraz především na to, zda finální částka odškodnění je s ohledem na následky poškození zdraví pro uplatnění poškozeného ve všech sférách života přiměřená. Za této situace je pochybné, zda je dána potřeba sjednocení soudní praxe uveřejněním právní věty II.

Problematice určení základu pro zvýšení náhrady dle § 7 odst. 3 vyhlášky je věnováno odůvodnění části I, proto je nadbytečné a z hlediska systematického nevhodné zabývat se touto otázkou znovu v části II stanoviska.

Není zřejmé, proč by názor, že „vzhledem k tomu, že rozhodující je hledisko přiměřenosti, ztrácí na významu samotný způsob výpočtu výše náhrady, a tedy i otázka, zda výpočet odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky tzv. násobkem se odvíjí od základní výměry odškodnění, která je určena podle § 3 odst. 1 vyhlášky, nebo od již navýšeného bodového ohodnocení podle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky“ měl svádět k bagatelizaci „pouhého“ základního ohodnocení jako hodnocení a priori nepřiměřeného a implicitně navozovat představu, že zvýšení ztížení společenského uplatnění bude (musí být) ve vztahu k základnímu hodnocení vždy řádově vyšší, takže se jím netřeba zabývat. Nic takového dle mého přesvědčení z rozhodnutí 25 Cdo 2370/2007 nevyplývá.

Není jasné, proč se stanovisko staví odmítavě k požadavku srovnatelnosti výše náhrady za ztížení společenského uplatnění s výší náhrad za jiné nemateriální újmy přiznávaných soudy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2258/2008). Uznává-li stanovisko, že součást skutkové podstaty relativně neurčité hypotézy právní normy § 7 odst. 3 vyhlášky tvoří rámcová hlediska pro zvýšení náhrady a je-li současně součástí ustálené judikatury závěr, že v případě aplikace relativně neurčité hypotézy právní normy je na soudu, aby v každém jednotlivém případě z předem neomezeného okruhu okolností podle své úvahy vymezil ty, které jsou pro rozhodnutí podstatné (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 2 Cdon 1060/97, 21 Cdo 1190/2005, 25 Cdo 968/2008), není důvod hledisko srovnatelnosti s jinými náhradami za nemajetkové újmy z okruhu relevantních hledisek vylučovat a jsou naopak dobré důvody k tomu, aby bylo mezi relevantní hlediska zahrnuto (účel náhrady, postavení zdraví v hierarchii obecně uznávaných hodnot, vnitřní konzistence právního řádu, relativní povaha pojmu přiměřenosti, ekonomická realita České republiky).

Ustanovení § 388 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, umožňuje soudu přiměřeně zvýšit odškodnění stanovené vyhláškou „ve výjimečných případech“. Jelikož není rozumného důvodu, aby v pracovněprávních vztazích bylo poškození zdraví odškodňováno v menším rozsahu než v oblasti občanskoprávní, lze mít vážné pochybnosti, zda znění vyhlášky, která umožňuje zvýšení jen „ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele“, nepředstavuje nepřípustné zúžení rozsahu odškodnění, a zda tudíž v tomto rozsahu není vyhláška pro rozpor se zákonem neaplikovatelná (§ 95 odst. 1 Ústavy). S tímto problémem se návrh stanoviska nevypořádává, pouze apodikticky konstatuje, že pravidla stanovená vyhláškou nejsou v rozporu se zákonem.

S právní větou III souhlasím, k jejímu zveřejnění však není potřeba přijímat stanovisko, neboť se stejnou právní větou by bylo možno publikovat rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. 21 Cdo 2581/2009.

Za poněkud zavádějící považuji i tu část odůvodnění, kde se jako správný označuje názor krajského soudu, že „soud není vázán závěry lékařů o aplikaci ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky“, neboť tato formulace nevystihuje zde řešený a v právní větě formulovaný problém vzájemné vazby zvýšení odškodnění ztížení společenského uplatnění lékařem dle § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky a soudem dle § 7 odst. 3 vyhlášky.

Shrnuji, že se domnívám, že v právních větách řešené otázky nenaplňují předpoklad rozporu v judikatuře, jejž by bylo potřebné řešit přijetím stanoviska, že některé dílčí závěry vyjádřené v odůvodnění nejsou správné, popřípadě nejsou přesvědčivě odůvodněny a že stanovisko není způsobilé splnit svůj účel a sjednocovat právní praxi.